

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

Deres referanse:

22/960Dato: **23.09.2022**Saksnr.: **2022/36424**Dok.nr.: **2**

Saksbehandler:

Steinar Eldøy

Offentlig høring av NOU 2022: 6 Nett i tide - om utvikling av strømmettet

Fylkesutvalget i Rogaland fylkeskommune behandlet i møte 20.09.2022 uttalelse til NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet, FU sak 176/2022..

Fylkeskommunens uttalelse slik den framkommer i protokollen fra fylkesutvalgsmøtet følger vedlagt sammen med saksframlegg.

Videre vedlegges kopi av det innspill fylkeskommunen tidligere har gitt til strømmettutvalget (protokoll fra møte i fylkesutvalget 15.02.2022 med saksframlegg, FU sak 34/2022). I tillegg vedlegges kopi av en interpellasjon om bruk av jord-/sjøkabel som alternativ til luftledning for nye kraftledninger samt fylkesordførers svar og vedtak i fylkestinget 26.04.2022, FT sak 5/2022. Det er en henvisning til denne saken i saksframlegget til behandlingen av hørings-saken i fylkesutvalget 20.09.2022.

Hilsen

Steinar Eldøy
fagleder

Vedlegg:

1. Saksframlegg FU sak 176/2022 – Høringsinnspill til NOU 2022:6 – Nett i tide
2. Saksprotokoll FU sak 176/2022
3. Saksframlegg FU sak 34/2022 – Innspill til strømmettutvalget
4. Saksprotokoll FU sak 34/2022
5. Interpellasjon FT sak 5/2022 – Interpellasjon – sjø og jordkabel eller monstermaster
6. Saksprotokoll FT sak 5/2022

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/7463-3
Saksbehandler: Kjetil Bergsvåg
Avdeling: Seksjon for næring

Høringsinnspill til NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Innspill til strømmettutvalget
- 2 Saksprotokoll FU 15.02.22 - Innspill til strømmettutvalget
- 3 NOU 2022:6 - Nett i tide - om utviklingen av strømmettet

Sammendrag

NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling i strømmettet er sendt på høring og fylkesutvalget bes ta stilling til høringsuttalelse. Utredningen er basert på et mandat knyttet til tre overordnede tema:

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg
2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen
3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Fylkesutvalget gav også innspill i forbindelse med oppstart av utvalgets arbeid. Fylkesdirektøren har derfor foretatt en gjennomgang av disse innspillene og vurdert i hvilken grad de eventuelt bør følges opp videre. Videre har fylkesdirektøren gjort en vurdering av hvilke nye innspill det er naturlig å gi nå, med særlig oppmerksomhet på den akutte situasjonen som er oppstått når det gjelder tilgang og pris på strøm. Vurderingene er avgrenset til det som er relevant for de nevnte temaer for utredningen. Basert på dette er det utarbeidet et forslag til høringsuttalelse.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er foreslått en rekke tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg, bedre prinsipper for samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet, og forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.
2. Utviklingen i strømpriser viser at det haster med implementering av tiltakene og at en får akselerert utbygging av både sentral- og regionalnett.

3. Fylkeskommunen har en god posisjon til å ta en koordinerende rolle i arbeidet med planleggingen av ny nettutbygging. Dette kan bidra til redusert konfliktnivå og dermed også utredningstid. Fylkesutvalget slutter seg til utvalgets vurderinger om at tidlig involvering (før melding) og god kvalitet på søknader og -konsekvensutredninger vil kunne bidra til raskere behandling. Dette forutsetter at det også gjøres gode utredninger av alternative traseer og utbyggingsløsninger, herunder vurderinger av alternativer med jord- eller sjøkabler.
4. Fylkesutvalget ser at det er gode grunner til å holde på nøytralitetsprinsippet i tildeling av kapasitet. Samtidig er det viktig å sikre tilgang til kraft for nye grønne arbeidsplasser, og vi må derfor sikre at den begrensede kapasiteten i nettet brukes best mulig og ikke går til aktivitet uten lokal verdiskaping og sysselsetting. Det bør derfor vurderes om det er mulig å innføre samfunnsøkonomiske kriterier. Kriteriene bør utformes slik at de i minst mulig grad medfører uønsket konkurransevridning.
5. Fylkesutvalget mener at de samfunnsøkonomiske beregningene som legger grunnlag for valg av luftlinje eller kabel også bør hensynta hvilket konfliktnivå de ulike løsningene vil medføre. Det er som utvalget også påpeker vesentlig at de samfunnsøkonomiske analysene også inkluderer virkninger som kan være vanskelige å prissette, herunder natur og miljøinteresser, friluftslivsinteresser m.v. Økt konfliktnivå påvirker tiden det tar å ferdigstille nye linjer, som igjen påvirker den samfunnsøkonomiske verdien.
6. N-1 kriteriet har gitt det norske kraftsystemet meget god forsyningssikkerhet. Samtidig medfører kriteriet at store deler av nettkapasiteten forblir ubrukt som reserve. Fylkesutvalget ønsker at det oftere bør vurderes å fravike N-1. Forutsetningen må være at sannsynlighet for utfall og konsekvenser ved dette, er mindre enn konsekvensene ved at ønsket næringsaktivitet ikke kan etableres på eksisterende nett. En mulighet er å legge til grunn N-1 i 90% av tiden, og toptimene sikres med andre tiltak (N-0,9 modell).
7. Fylkesutvalget mener at det bør utarbeides en statlig og politisk forankret plan som har til formål å knytte nettområdene bedre sammen. Fylkesutvalget vil spesielt trekke frem viktigheten av en raskest mulig implementering av Tonstad – Fagrafjell, samt nye linjer som styrker krafttilgangen inn til Gismarvik.

Håkon Schwalb
kst. fylkesdirektør

Rune Thele
avdelingssjef

Bakgrunn for saken

Fylkesutvalget har i FU-sak 34/2022 gitt innspill til strømnnettutvalgets arbeid. Fylkesdirektøren viser til denne saksutredning og tilhørende vedtak for utfyllende informasjon. Utvalget har nå lagt frem sin rapport - NOU 2022-6 Nett i tide, som altså er sendt på høring. Fylkesutvalget har dermed en mulighet til å gi en uttalelse til resultatet av utvalgets arbeid.

Utvalgets mandat var at de skulle legge til grunn at strømnettet fortsatt skal utvikles på en samfunnsmessig rasjonell måte i tråd med energilovens formål. Mandatet er knyttet til tre overordnede tema:

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg
2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen
3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Høringsfrist er satt til 30. september 2022.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til hva som skal være fylkeskommunens høringsuttalelse til den ferdige utredningen.

Saksopplysninger

Fylkesdirektøren har gjort en vurdering av hvorvidt innspillene som ble sendt tidligere er hensyntatt.

Følgende innspill ble vedtatt i fylkesutvalgets behandling av sak 34/22 *Innspill til strømnnettutvalget*:

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg.
2. Prosessene må sikre tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.
3. Rogaland fylkeskommune har god erfaring med å samordne utvikling av samfunnskritisk infrastruktur med arealutvikling i dialog med kommuner gjennom regionale planer. Det bør utredes om fylkeskommunene kan spille en mer sentral rolle i utviklingen av fremtidens nettanlegg gjennom regionale planer og/eller formaliserte samarbeidsorgan.
4. Følgende tiltak bør vurderes for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg; behandlingsfrister, økte ressurser til NVE, parallellitet i konsesjons- og planleggingsprosesser og forenklete prosesser for mindre tiltak knyttet eksisterende anlegg.

5. Følgende tiltak bør vurderes for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet: økt statlig finansiering i tidligfase, utvidet samfunnsøkonomisk analyser som inkluderer virkning på miljø og potensial for verdiskaping, insentiver for nettselskapene til å ta i bruk teknologi som gir økt utnyttelse av kraftnettet.

6. Det bør vurderes å åpne for prioritering mellom søkere i systemet med tilknytningsplikt, og utarbeide transparente og robuste kriterier for nettilknytning, herunder prioritering i regionale planer, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og potensialet for verdiskaping.

7. Strømnettutvalget anmodes om å også utrede bedre tilrettelegging for lokale energisystemer. Slike systemer kan bidra til at utbygging av nettkapasitet reduseres med 20-30%, med tilsvarende økning i energiproduksjonen. Når det skal velges framføringsløsning for strøm og kostnader på kabelløsning kontra luftspenn skal beregnes, må hele kostnadsbildet belyses, også det samfunnsøkonomiske. Luftspenn blir ofte pekt på som et mye billigere alternativ enn jordkabel uten at det er tatt hensyn til at dette vil medføre ulemper for natur og landbruk. Langdryge prosesser for å få på plass et luftspenn kan trolig gå vesentlig raskere om kabel blir valgt. Dersom vi får strømmen fortere fram, vil det ha stor betydning både for miljø og for næringsetablering i områder med strømmangel.

8. Fylkesutvalget viser for øvrig til fylkesrådmannens vurderinger i saksframlegget.

Vestlandsrådet vil også vurdere å sende en høringsuttalelse. Dette saksframlegget er derfor også sendt Vestlandsrådet som et innspill til eventuell behandling der.

Fylkesdirektørens vurderinger

Vurdering av tidligere innsendte innspill

Gjennomgangen av NOU 2022-6 viser at innspillene som ble gitt av Rogaland fylkeskommune i stor grad er anerkjent og behandlet, i tillegg til at deler av innspillene er innarbeidet. Bedre samhandling, strengere frister, gode samfunnsøkonomiske vurderinger og mer digitalisering og effektivisering er hovedmomentene i utvalgets anbefalinger.

I fylkesutvalgets punkt 3 ble det gitt innspill om at fylkeskommunen kan spille en koordinerende rolle i utviklingen av strømmettet. Innspillet ble anerkjent i utredningen, men fylkesdirektøren kan ikke se at det er foreslått endringer som setter fylkeskommunen i en slik rolle. Samtidig er det trukket frem at samhandlingen med både kommuner og fylkeskommuner må styrkes. Fylkesdirektøren mener at fylkeskommunen er godt egnet til å ta en koordinerende rolle og at vi på nytt bør legge frem dette som et innspill

I fylkesutvalgets punkt 6 ble det gitt innspill på at en bør gå bort fra nøytralitetsprinsippet og «førstemann til mølla» i konsesjonssaker, ved at en også vektlegger potensial for verdiskaping og ringvirkninger. Utvalget har vurdert dette, men har konkludert med at nøytralitetsprinsippet bør opprettholdes.

Fylkesdirektøren ser at det er gjort grundige vurderinger av temaet, men mener likevel det er grunn til å spille inn at det kan være fornuftig å se videre på slike muligheter.

Fylkesutvalget ga i punkt 7 innspill på at det i større grad bør benyttes kabel, og at det lavere konfliktnivået i seg selv vil være et avbøtende tiltak som reduserer saksbehandlingstid. Økt bruk av kabel er grundig vurdert og diskutert i utredningen. Men utvalget konkluderer med at luftledning bør være hovedregelen, og at det ikke bør gjøres større endringer i retningslinjene for når kabel skal utredes. Fylkesdirektøren ser ikke at en har tatt en grundig vurdering av poenget med at lavere konfliktnivå reduserer saksbehandlingstid og at dette påvirker den samfunnsøkonomiske gevinsten. Det framstår også som om det i vurderingen av de samfunnsøkonomiske virkningene fremdeles primært legges vekt på utbyggingskostnader, selv om det i utredningen også nevnes at uansett om en virkning er prissatt eller ikke, så skal den inngå i samfunnsøkonomiske analyser. Fylkesdirektøren vil også påpeke at bruk av jord- eller sjøkabel på delstrekninger i de fleste tilfeller må vurderes som avbøtende tiltak. Da er det også naturlig at ekstrakostnader knyttet til slike avbøtende tiltak dekkes av tiltakshaver (nettselskapene) slik tilfellet er i andre utbyggingssaker der det må gjennomføres avbøtende tiltak (eksempelvis ved vegutbygging), og at det ikke slik det i flere tilfeller har blitt praktisert til nå, at kommuner eller andre ikke-kommersielle interessenter har fått krav om å dekke slike ekstrakostnader ved bruk av jord- eller sjøkabel. Det vises i denne forbindelse også til Fylkestingets behandling av sak (interpellasjon) 5/2022 i møte den 26.04.2022.

I saksutredningen til FU-sak 34/2022 ble det beskrevet hvorfor det vil være ønskelig å gå bort fra prinsippet om forsyningssikkerhetskriteriet N-1 i enkelte tilfeller for å sikre bedre utnyttelse av eksisterende nett uten kostnadsdrivende nye utbygginger. Forsyningssikkerhetskriteriet N-1 innebærer at feil på én enkeltkomponent ikke skal medføre avbrudd for sluttbrukere. I utredningen er det flere tiltak rettet mot økt fleksibilitet, men ikke konkret inn mot å fravike N-1 kriteriet basert på en helhetlig vurdering av risiko og verdiskapingspotensial ved økt utnyttelse av nettet. Fylkesdirektøren anbefaler derfor at det gis et konkret innspill på at det bør vurderes en mer fleksibel praktisering av N-1 kriteriet.

Andre momenter

Kraftsituasjonen har siden oppstarten av utvalgets arbeid blitt enda mer presserende og aktuell for Rogaland. Det pågår store og viktige diskusjoner, særlig knyttet til strømpriser og prisområder, og situasjonen treffer spesielt næringslivet i Rogaland. Noen eksempler på temaer som er mye diskutert om strømprissituasjonen er eksportkabler, maksprisordninger, akutte tiltak gjennom kompensasjonsordninger, elektrifisering av sokkelen, økt kraftutbygging, reduksjon av prisområder og en tettere sammenkobling av prisområder gjennom økt utbygging av sentralnettet. Med unntak av sistnevnte vurderes det at alle temaene er viktige for Rogaland, men faller utenfor det som er mandatet for utvalget og NOUen som er levert. Fylkesdirektøren vurderer derfor at det er grunnlag for å komme med flere nye innspill i denne runden, men disse bør fortrinnsvis avgrenses til de områdene som utredningen belyser.

Fylkesdirektøren vurderer at det viktigste langsiktige tiltaket knyttet til temaene i utredningen er at det lykkes med en økt utbyggingstakt både av sentral- og regionalnett, og slik bedre legge til rette for bedre sammenkobling av prisområder og regional tilgang på kraft. Forslag til uttale fra fylkeskommunen er derfor rettet inn mot tiltak for økt utbyggingstempo og de ovennevnte tema fra gjennomgangen av tidligere sendt innspill. I den forbindelse vil fylkesdirektøren framheve betydningen av tidlig involvering av ulike interessenter i planarbeidet, og at det i tidligfase legges vesentlig vekt på god kvalitet på søknader og konsekvensutredninger. Tidlig involvering og vurdering av alternative løsninger vil redusere usikkerheten og risikoen for at det på et senere tidspunkt i en konsesjonsprosess kan komme krav om tilleggsutredninger. Det er vesentlig at utredningene må vurdere ulike alternative traseføringer og utbyggingsløsninger, herunder bruk av jord- eller sjøkabler der dette kan resultere i mindre negative virkninger for natur, landskap og andre samfunnsinteresser. Det vil bidra til å gjøre en sak tilstrekkelig godt opplyst til at det i en konsesjonsprosess kan tas stilling til søknaden og de ulike alternativene uten at det må stilles krav om tidkrevende tilleggsutredninger.

Konklusjon

Utvikling av strømmettet er et viktig tema for Rogaland fylkeskommune, og dette har blitt enda viktigere sett i lys av utviklingen av strømpriser den siste tiden.

NOU 2022-6 belyser deler av, men langt fra alle sider ved, den strømkrisen vi står i. Fylkesdirektøren vurderer at det mest konstruktive er at fylkeskommunen gir innspill på de temaer som er direkte relevante for det mandatet strømmnettutvalget ble gitt. En bedre utnyttelse av eksisterende strømmnett, akselerasjon av utbyggingstakt og en styrket koordinatorrolle for fylkeskommunen er viktige temaer for Rogaland. Fylkesdirektøren mener slike forbedringer kan styrke Rogaland sin posisjon på sikt. Det er derfor foreslått flere punkter som retter seg mot dette og som kan sendes inn som hørings svar fra Rogaland fylkeskommune til NOU 2022: Nett i tide.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Fylkestingets behandling av sak 5/2022 i møte den 26.04.2022:

Behandling

Fylkesordførers svar:

Det er flere nye nettutviklingsprosjekter på gang i Rogaland, både som følge av økt elektrifisering og dermed økt kraftforbruk, og på grunn av behov for å oppgradere gamle kraftledninger. Det gjelder både i det større transmisjonsnettet slik som den nye linja fra Blåfalli til Gismarvik, regionalnettet og distribusjonsnettet.

For transmisjonsnettet og regionalnettet har det vært vanlig å henvise til stortingsmelding 14 (2011-2012) som slo fast at sentralnettet som hovedregel bygges som luftledning. Det kan fremstå som at dette prinsippet trekkes vel langt av nettselskapene, og at det nærmest oppfattes som et generelt forbud om bruk av jordkabel og sjøkabel. Dessuten at ved avvikelse fra hovedprinsippet om luftledning, så må ekstra kostnader dekkes av andre enn utbygger.

Dette stemmer ikke. Ved behandlingen av stortingsmelding 12 (2011-2012) ble det fra regjeringen slått fast at bruken av kabel skal økes på lavere spenningsnivå, og for nett inntil 22 kV skal kabel være hovedregelen. Bruk av kabel skal gis overordnet omtale.

Det er allikevel et prinsipp at bruk av kabel skal være gradvis mer restriktiv med økende spenningsnivå, fordi man med høyere spenningsnivå også kan øke omfanget av naturinngrep, kostnadene og usikkerheten knyttet til teknologi og forsyningssikkerhet. I de fleste tilfeller vil denne avveiningen resultere i at luftledning er mest samfunnsmessig rasjonelt i sentralnettet, mens kabel oftest er mest samfunnsøkonomisk lønnsomt i distribusjonsnettet.

Statnett har konkludert med at kostnaden med mest omfattende bruk av sjøkabel vil øke investeringskostnaden med tre til fire ganger kostnaden av basisalternativ uten kabel for den nye transmisjonsledningen fra Blåfalli til Gismarvik.

Selv om det har skjedd en del i kostnadsbildet knyttet til kabelteknologi de siste åra, så er både jordkabel og sjøkabel mer kostbare sammenlignet med luftledninger.

Allikevel, selv om sentralnettet som hovedregel skal bygges som luftledning, kan det gjøres unntak. Det gjelder der luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, som for eksempel i byer og ved kryssing av større sjøområder. Og det gjelder dersom ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster og/eller vesentlig bedre totalløsning sett fra alle hensyn.

Det kan framstå som hovedprinsippet om luftledning for høyere spenning blir tolket for restriktivt og at samfunnsmessige kostnader på natur og landskap er verdsatt for lavt opp mot utbyggingskostnader.

Allikevel er det en vesentlig kostnadsforskjell ved å velge kabling, og jeg vil presisere at kabling i stortingsmeldingen av 2012 angis som et avbøtende tiltak og at det normalt er en kostnad som utbygger må ta høyde for selv.

Når det er sagt, skal den mest samfunnsøkonomiske løsningen velges for nettutbygging, og det betyr at den skal utformes skånsomt for naturmangfold, landskap, lokalsamfunn og andre arealinteresser. Riktig trasévalg og justering av denne er de viktigste tiltakene for å redusere negative virkninger av kraftledninger. Det gjelder også ivaretagelse av visuelle virkninger, naturmangfold, verneområder, kulturminner, miljø og reindrift. Tiltak som kamuflerer løsningen, som hensyntar fugleliv, tilpasninger i anleggsperioden og bruke av jord- og sjøkabler er avbøtende tiltak som skal vurderes.

Til de to konkrete spørsmålene:

Rogaland fylkeskommune har i sak 227/2020 gitt uttalelse til den del av 420kV kraftledning mellom Blåfalli og Gismarvik som ligger i Rogaland fylkeskommune, og noen traséalternativ ble frarådd ut fra hensyn til landskap og kulturminneinteresser. Fylkeskommunen etterlyste ikke bruk av jord- eller sjøkabel for noen del av ledningstraseen i Rogaland, og det er vanskelig å se at det har framkommet nye momenter som tilsier at det vil være naturlig å gjøre det nå.

Fylkesordfører mener det er naturlig å se nærmere på praktiseringen av grunnleggende prinsipper for nettutbygging, i lys av det økte behovet for økt kapasitet i linjenettet.

Forslag til vedtak:

Rogaland fylkesting ber stortingsrepresentanter i Rogaland be om nærmere redegjørelse av NVE og Olje- og energidepartementet for praktisering av grunnleggende prinsipper for nettutbygging i lys av det økte behovet for økt kapasitet i linjenettet. Særskilt bes det om en vurdering av prioriterte hensyn hvor kostnadsbildet skal balanseres opp mot hensyn til natur og lokalsamfunn.

Votering

Fylkesordførers forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rogaland fylkesting ber stortingsrepresentanter i Rogaland be om nærmere redegjørelse av NVE og Olje- og energidepartementet for praktisering av grunnleggende prinsipper for nettutbygging i lys av det økte behovet for økt kapasitet i linjenettet. Særskilt bes det om en vurdering av prioriterte hensyn hvor kostnadsbildet skal balanseres opp mot hensyn til natur og lokalsamfunn.

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/7463-1
Saksbehandler: Ola Saua Førland
Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Innspill til strømnettutvalget

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Fylkesutvalget

Sammendrag

Olje- og energidepartementet (OED) oppnevnte 11. juni 2021 et offentlig utvalg som skal vurdere utviklingen av strømnettet. Hovedoppgaven for utvalget er å foreslå tiltak som kan redusere tiden det tar å konsesjonsbehandle nye nettanlegg. Det kan bidra til raskere og mer effektiv utbygging av strømnettet.

Rogaland er i gang med omstilling til et lavutslippssamfunn hvor elektrifisering er et sentralt virkemiddel for å nå flere samfunns mål.

Det er derfor positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg. I saken løfter fylkesrådmannen fram flere effektiviseringstiltak som utvalget bør utrede nærmere. Dette inkluderer en vurdering av om fylkeskommunen bør spille en mer sentral rolle i å samordne utbygging av nettinfrastruktur med arealutvikling ellers.

I tillegg til effektiviseringstiltak er det også viktig at framtidig regelverk sikrer at godkjenningprosesser bygger på tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.

Fylkesrådmannens innstilling

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg.
2. Prosessene må sikre tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.
3. Rogaland fylkeskommune har god erfaring med å samordne utvikling av samfunnskritisk infrastruktur med arealutvikling i dialog med kommuner gjennom regionale planer. Det bør utredes om fylkeskommunene kan spille en mer sentral rolle i utviklingen av fremtidens nettanlegg gjennom regionale planer og/eller formaliserte samarbeidsorgan.

4. Følgende tiltak bør vurderes for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg; behandlingsfrister, økte ressurser til NVE, parallellitet i konsesjons- og planleggingsprosesser og forenklete prosesser for mindre tiltak knyttet eksisterende anlegg.
5. Følgende tiltak bør vurderes for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet: økt statlig finansiering i tidligfase, utvidet samfunnsøkonomisk analyser som inkluderer virkning på miljø og potensial for verdiskaping, insentiver for nettselskapene til å ta i bruk teknologi som gir økt utnyttelse av kraftnettet.
6. Det bør vurderes å åpne for prioritering mellom søkere i systemet med tilknytningsplikt, og utarbeide transparente og robuste kriterier for netttilknytning, herunder prioritering i regionale planer, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og potensialet for verdiskaping
7. Fylkesutvalget viser for øvrig til fylkesrådmannens vurderinger i saksframlegget.

Inge Smith Dokken
fylkesrådmann

Christine Haver
regionalplansjef

Bakgrunn for saken

Olje- og energidepartementet (OED) oppnevnte 11. juni 2021 et offentlig utvalg som skal vurdere utviklingen av strømmettet. En viktig oppgave for utvalget er å foreslå tiltak som kan redusere tiden det tar å konsesjonsbehandle nye nettanlegg. Det kan bidra til raskere og mer effektiv utbygging av strømmettet.

Strømnettutvalget skal særlig vurdere tre overordnede temaer:

- Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg.
- Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen.
- Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

Utvalget skal levere sin innstilling innen 15. juni 2022. Strømnettutvalget er åpne for eksterne innspill.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til hva som skal være fylkeskommunens innspill til Strømnettutvalget.

Saksopplysninger

Strømnettutvalget skal legge til grunn at strømmettet fortsatt skal utvikles på en samfunnsmessig rasjonell måte i tråd med energilovens formål.

Utvalget skal se på tre overordnede tema

Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg

Utvalget skal foreslå tiltak for å redusere tiden det tar å planlegge og konsesjonsbehandle nettanlegg. I henhold til oppdraget må hensynet til effektivitet balanseres mot hensynet til et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser. Planleggings- og konsesjonsprosessen for nettprosjekter må involvere og høre lokalbefolkning og interessegrupper, og de må gis anledning til å gi innspill i de ulike fasene i prosjektet. Utvalget skal utrede om og hvordan konsesjonsprosessen for oppgradering av eksisterende anlegg eller etablering av nye anlegg kan forenkles, herunder om deler av konsesjonsbehandlingen og planleggingen kan gjennomføres parallelt og om detaljeringsgraden kan reduseres. Arbeidet ses bl.a. i lys av arbeid som gjøres i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Videre skal utvalget vurdere om ordningen med konseptvalgtutredning og ekstern kvalitetssikring for nye store kraftledningsanlegg har fungert etter hensikten, og om det finnes muligheter for å redusere ledetiden for slike anlegg som samtidig ivaretar målene om tidlig politisk involvering, et faglig godt beslutningsgrunnlag og hensynet til berørte interesser.

2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet ved forbruksutviklingen

Det er krevende å sørge for en effektiv utvikling av strømmettet, blant annet som følge av usikkerhet ved fremtidig forbruksutvikling. På den ene siden risikerer man å overinvestere i strømmettet, noe som vil medføre unødige naturinngrep og økt nettleie for husholdninger og bedrifter. På den annen side vil for lite eller for sene investeringer i strømmettet begrense muligheten for lønnsom elektrifisering og industriutvikling. For å ivareta en samfunnsøkonomisk lønnsom utvikling av strømmettet må insentivene være riktige. Utvalget bør vurdere mer generelt og på overordnet nivå om dagens prissignaler gir riktige insentiver for en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet.

Utvalget skal se på hvordan den store usikkerheten knyttet til fremtidig forbruksutvikling kan håndteres i nettselskapenes nettplanlegging for å sikre en mest mulig samfunnsøkonomisk riktig utvikling av overføringsnettet. Utvalget skal også utrede brukerbetaling for reservasjon av nettkapasitet for nye og eksisterende kunder, og foreslå hvordan en slik betaling kan utformes.

3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Utvalget skal vurdere om det er hensiktsmessig å innføre kriterier for hvordan Statnett og nettselskapene kan prioritere nye tilknytninger i tilfeller der det oppstår kø av aktører som ønsker nettilknytning, og eventuelt foreslå slike kriterier. Kriteriene må være robuste over tid, objektive og transparente, og kunne anvendes i praksis av nettselskapene og i behandlingen av eventuelle klager på tilknytningsplikten.

Statnett har i brev av 5. mars 2021 pekt på at det er hensiktsmessig at nettselskapene blir tydeligere i sin planrolle, der nettselskapene i større grad peker på det mest rasjonelle stedet for nettilknytning selv om det medfører økte kostnader for kunden. Utvalget skal vurdere Statnetts forslag og innenfor hvilke rammer en slik rolle eventuelt bør utøves.

Utvalget skal utrede om adgangen til å dispensere fra tilknytningsplikten for forbruk kan og bør utvides, og hvilke kriterier som kan legges til grunn for eventuell dispensasjon.

Utvalget bør videre vurdere om og hvordan utvidet tilknytningsplikt kan innføres, herunder hvem som bør ha en slik plikt og hvilke omfordelingsvirkninger en slik utvidelse vil gi, jf. bl.a. Reiten utvalgets forslag om utvidet tilknytningsplikt. Utvalget bør også vurdere hvordan deres anbefalinger vil virke inn på behovet for utredningsansvarlige selskaper i regionalnettet slik at planleggingsprosessen blir effektiv og av så god kvalitet som mulig.

Generelle føringer

Dersom det er relevant for de ulike tiltakene/forslagene, kan utvalget komme med konkrete forslag til endringer i regelverk. Konkrete endringsforslag må være i tråd med Norges EØS-rettslige og internasjonale forpliktelser.

Samarbeid om grunnlag for innspillene

Kraftfylka sitt innspill til Strømnettutvalget

Kraftfylka har utarbeidet et eget innspill til Strømnettutvalget. Kraftfylka er en interesseorganisasjon for fylkeskommunene Troms og Finnmark, Nordland, Vestland, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark og Innlandet.

Det norske kraftsystemet – fokus Rogaland

Rogaland fylkeskommune og Vestland fylkeskommune har bidratt med finansiering av rapporten «*Det norske kraftsystemet – fokus Rogaland*» som Aabø Powerconsulting har utarbeidet på oppdrag av New Kaupang og Invest In Bergen.

Begge dokumentene vedlegges saken

Fylkesrådmannens vurderinger

Innen 2030 skal Norge kutte klimagassutslippene med 55 prosent. Gjennom Parisavtalen har vi forpliktet oss til en felles ambisjon om å begrense oppvarmingen til en økning på 2°C, og helst ikke mer enn 1,5°C.

Vi står dermed foran en omstilling til et lavutslippssamfunn som vil kreve dyptgripende strukturelle endringer. Disse endringene vil kunne åpne for store muligheter for næringsutvikling i hele landet. For å kutte klimagassutslippene trenger verden nye energiløsninger og en grønn industrialisering.

Elektrifiseringen av stadig flere sektorer har ført til at nettkapasiteten mange steder i Norge er sprengt. Samtidig har behandlingssøknader hos NVE eller forespørsler om tilknytning hos nettselskapene blitt svært lang.

Fylkesrådmannen mener derfor det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg. En effektivisering må likevel balanseres mot hensynet til tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser, slik det fremgår av strømnettutvalgets mandat.

Fylkesrådmannen vurderer det også som positivt at strømnettutvalget skal vurdere prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen, samt mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.

Det er viktig at det utvikles prinsipper som er tilpasset situasjonen som vi nå står overfor med svært mange initiativer og stor usikkerhet. I tillegg til at effektivitet er viktig ved planlegging og utbygging av nettanlegg må prosessene også sikre et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser. Det må i den sammenheng understrekes at de samfunnsøkonomiske vurderingene må inkludere kostnader knyttet til virkningen på andre samfunnsinteresser, herunder miljøkostnader knyttet til tap eller forringelse av naturverdier.

Dersom det skal kortes inn på tiden for konsesjonsbehandling uten å ivareta krav til tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, utredninger og involvering av ulike interessenter, vil

det på sikt kunne skade mer enn gavne videre nettutvikling. Det er viktig å erkjenne at utbygging av kraftnettet kan være konfliktfylt i forhold til andre interesser. Det er avgjørende å ta lærdom av, og unngå å komme i samme situasjon som ved utbyggingen av vindkraft på land. Der har mangelfulle utredninger og involvering medført sterk motstand i brede lag av befolkningen og full stans i videre utbygging.

Fylkesrådmannen har avgrenset sine vurderinger til innspill som faller inn under mandatet til utvalgets arbeid.

Samordnet areal- og kraftutbygging – fylkeskommunen som planmyndighet og regionalt samarbeidsorgan for nettutvikling

Som regional samfunnsutvikler skal fylkeskommunen legge til rette for en helhetlig og bærekraftig utvikling av fylket.

Fylkeskommunen har også en rolle som regional planmyndighet med ansvar for det regionale planarbeidet. I samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt, utarbeider fylkeskommunen regionale planer og strategier for arealutvikling i hele fylket. Fylkeskommunen har lang erfaring i å utvikle og samordne infrastruktur (primært innen transport) med annen arealutvikling.

Fylkesrådmannen anbefaler å vurdere om fylkeskommunen kan ta et utvidet ansvar for samordning av infrastruktur til også å omfatte utvikling av strømmettet.

Regionale planer for areal- og nettutvikling må bli bedre samordnet. For kommuner og fylkeskommuner regionalt er det vanskelig å planlegge for utvikling som følge av kapasitetsmangel, mens det for nettselskapene er vanskelig å prioritere blant de ulike aktørene som ønsker nettilknytning. Dette understreker behovet for en bedre samordning mellom de ulike typene planregimer.

Bedret samordning vil også kunne redusere arealinngrep med høy konflikt i forhold til andre samfunnsinteresser. Gjennom regionale planer kan de regionale nettselskapene i samarbeid med regional planmyndighet avklare hvor nettutvikling kombinert med lokalisering av næringsvirksomhet, kan finne sted med lavest mulig konfliktnivå.

I tillegg foreslår Fylkesrådmannen at det vurderes etablering av et regionalt samarbeidsorgan for kraftforsyningen i hvert fylke som kan følge konsesjonsprosessen for energisaker. En sammenlignbar modell er de regionale vannforvaltningsplanene, som utarbeides av fylkeskommunene i tett samarbeid med Miljødirektoratet. Rogaland kan gjerne brukes som pilot for uttesting av en slik ordning.

Et slikt organ kan samle statlige organer, fylket og berørte kommuner i regionale koordineringsmøter for å gjennomgå aktuelle konsesjoner for kraftproduksjon og strømmett. Det vil være naturlig at et representanter fra NVE, Miljødirektoratet, Statnett og statsforvalteren er representert i organet, i tillegg til regionale nettselskap med ansvar for kraftsystemutredninger, kraftselskap, fylkeskommunen og berørte kommuner. Fylkeskommunene kan ha en sekretariatsfunksjon for disse møtene, og herunder bidra med regional fagkunnskap innen sine ansvarsområder.

Statnett har planer om lignende regionale organ sammen med regionale statlige interesser, og det er naturlig å se på forslaget i sammenheng med dette. Selv om det er energimyndigheten som avgjør konsesjonssakene, er det naturlig at fylkeskommunen leder prosessen med regional samordning og informasjonsdeling. Dette har også fylkeskommunen god erfaring med fra fasilitering av regionalt planforum.

1. Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg

Saksbehandlingstid hos NVE og OED – tidsfrister og økte ressurser

Planlegging og utbygging av strømmettet er en komplisert og tidkrevende prosess hvor mange aktører og interesser må hensyntas. Det er også en viktig del av vårt demokratiske system at befolkningen blir hørt i forbindelse med planer for offentlig infrastruktur. Det finnes eksempler på konseptvalgutredninger (KVU) som frem til nå har ligget til behandling hos OED i over 11 måneder.

Fylkesrådmannen mener det bør vurderes å innføre en tidsfrist for OED på å godkjenne KVU'er.

Fylkesrådmannen mener at innføring av behandlingsfrister også bør vurderes som et tiltak for å redusere behandlingstiden for konsesjonssaker. Det bør tas hensyn til kompleksiteten i sakene, slik at kompliserte saker får lengre frister enn mindre komplekse saker. Dette er særlig viktig i saker med potensial for konflikt med andre samfunns- og miljøinteresser. NVE bør utarbeide forslag til hvilke kriterier som skal være oppfylt for at konsesjonssaker skal kunne behandles innen gitte tidsfrister. Den pågående elektrifiseringen skal sikre at Norge møter sine internasjonale forpliktelser til å redusere utslipp, og samtidig muliggjøre en omstilling til nye næringer og nye arbeidsplasser. Etter fylkesrådmannens vurdering er det derfor viktig å sikre at NVE har de nødvendige ressurser som skal til for rask og effektiv saksbehandling.

Parallelle prosesser i konsesjonsbehandling

Behandlingskøen hos NVE er nå så lang at saker ligger ubehandlet og usett i flere måneder eller lengre. Samtidig foregår i dag veldig mye av konsesjonsbehandling, planlegging og utbygging av nye nettanlegg sekvensielt. Hver prosess, eksempelvis en konsesjonsbehandling, avsluttes før neste steg settes i gang.

Det bør vurderes nærmere om konsesjons- og planleggingsprosesser kan foregå parallelt. Fylkesrådmannen anbefaler at det bør vurderes et system hvor saker kan behandles i ulike trinn hvor overordnede rammeavklaringer kan behandles først, og mer detaljerte forhold som er avhengig av rammeavklaringene kan tas i en senere behandling.

Det bør vurderes om saksbehandling for mindre utvidelser av eksisterende anlegg kan forenkles

Mindre utvidelser av eksisterende anleggskonsesjoner har i dag lang behandlingstid. Det bør vurderes om mindre utvidelser av eksisterende anlegg hvor det ikke er krav om konsekvensutredning ih.t KU-regelverket/EU-direktiv om KU kan forenkles.

Et nettselskap vil ikke tillate en økning i effektuttak med mindre det er forsvarlig for nettet. En eventuell økning i effektuttak vil derfor alltid skje i forståelse med nettselskapet. Dersom nettselskapet mener en økning i effektuttak er driftsmessig forsvarlig for nettet, og kunden er villig til å betale et eventuelt anleggsbidrag for nødvendige oppgraderinger, bør det etter fylkesrådmannens mening vurderes om tiltaket kan gjennomføres gjennom en forenklet prosess.

Økt effektuttak kan legge til rette for nye næringslokaliseringer som ønsker å nyttiggjøre seg av kraften. Før økt effektuttak aksepteres bør det være avklart om evt nye arealbeslag kan skje med akseptabelt konfliktnivå i forhold til andre samfunnsinteresser som landbruk og natur. Regionale planer i kombinasjon med regionalt samarbeidsorgan kan sikre slike avklaringer.

Enkle tiltak som ikke er tilknyttet drift av nettet bør vurderes delegert til kommunene

I dagens situasjon er det også lang saksbehandlingstid på mindre tiltak tilknyttet infrastruktur og bygninger som ikke er relatert til drift av nettet. Dette kan for eksempel være fasadeendring på en transformatorstasjon. For å lette presset på NVE mener fylkesrådmannen at det bør vurderes om saksbehandling av denne type tiltak kan delegeres til kommunene.

Forenkle muligheten for informasjon om status på søknader

For saker som ikke har fått tildelt saksbehandler er det i dag ikke mulig for konsesjonssøkere å få informasjon om status på sine søknader, uten å direkte ta kontakt med sjefen i konsesjonsavdelingen. Dette er en dårlig løsning både for søkere og NVE. Fylkesrådmannen mener det bør utvikles et digitalt informasjonssystem som gjør det mulig å få informasjon om status i saken på en enkel måte, uten at det er behov for å ta kontakt med konsesjonsavdelingen.

2. Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet i en tid med stor usikkerhet om forbruksutviklingen

Alternative tiltak for å øke nettkapasitet

Bygging av nye, eller oppgradering av eksisterende, linjer/stasjoner er de dominerende virkemidlene i tradisjonell nettplanlegging. Samtidig har teknologiske fremskritt, eksempelvis energilagring, forbrukerfleksibilitet eller moderne kraftelektronikk, gjort at det i mange tilfeller finnes alternativer til nettutbygging. Etter fylkesrådmannens vurdering bør disse alternativene i større grad vurderes.

Dette gjelder både i nettplanlegging og i innteksreguleringen. En bør vurdere endringer i innteksreguleringen som stimulerer nettselskap til i større grad å ta i bruk alternative løsninger for å øke kapasitet billigere eller raskere enn tradisjonell nettutbygging.

Helhetlig planlegging

Dagens system med å bygge ut nett «på bestilling» kan føre til en situasjon hvor nødvendige tiltak ikke utredes og/eller gjennomføres fordi ingen har bestilt dem 5 – 10 år tidligere. Dette gjør at store deler av nettplanleggingen i stor grad styres av bestillingene fra industriforbrukere, og ikke helhetlige samfunnshensyn. Dette kan fungere for enklere tiltak med kortere planleggings- og gjennomføringstid. Større tiltak i nettet tar imidlertid for lang tid å gjennomføre når det oppstår akutte behov. Gitt de lange ledetidene i nettplanleggingen og den samfunnsøkonomiske betydningen av strømmettet bør det vurderes å gjennomføre viktige tiltak i sentralnettet proaktivt med statlig finansiering. En slik ordning må utformes på en

måte som hensyntar risikoen for- og kostnadene med overinvestering i nettinfrastruktur.

Et mulig mål med ordningen kan være å ha tiltak ferdig utredet og eventuelt konsesjonssøkt slik at gjennomføringstiden for større tiltak i sentralnettet reduseres. En planstyrt tilnærming vil bedre ivareta helhetlig samfunns- og miljøhensyn, og samtidig jevne ut forskjellen i planleggingshorisonten mellom industri og strømmettet.

En av årsakene til at dagens nettplanleggingsregime er problematisk for tiltak med veldig lange ledetider er at industri vanligvis ikke forespør nettkapasitet 10 eller 15 år frem i tid. Et tydelig tegn på dette er at prognosene for lastutviklingen viser at kurven flater ut etter 2030. Statnett burde operere med langsiktige forbruksutviklings-scenarier og utrede mulige tiltak så tidlig som mulig for å unngå at dagens nettsituasjon gjentar seg om 10 – 15 år når kjente planer er gjennomført og forbruket igjen overstiger nettkapasiteten.

Det kan også være hensiktsmessig å lære fra grep som ble tatt i petroleumsindustrien da det ble innført en ordning med regionale konsekvensutredninger, noe som senere ble videreutviklet til forvaltningsplaner for havområdene på norsk sokkel. Opprinnelig ble feltspesifikke utbyggingsplaner for olje- og gassfelt lagt fram sammen med egne konsekvensutredninger. Det kom reaksjoner på at disse ikke så ulike utbygginger i sammenheng, og at de samlede virkningene av ulike utbygginger ble vurdert på en god nok måte. Samtidig ble det fra industriens side påpekt at konsesjonsprosessene for de feltspesifikke utbyggingene krevde mye ressurser og tok lang tid. Det ble på bakgrunn av dette og etter initiativ fra industrien satt i gang et arbeid med regionale konsekvensutredninger, der forventede utbygginger ble vurdert samlet (og sammen med iverksatte utbygginger og felt i drift) på en overordnet regional utredning. Dette ga mulighet både til å vurdere ulike feltutbygginger opp mot hverandre i et samfunnsmessig og regionalt perspektiv, men det gjorde også at de feltspesifikke utredningene og konsesjonsprosessene kunne ta kortere tid. Det kan være verd å vurdere om en lignende tilnærming kan være hensiktsmessig i forhold til kraftforsyning og nettutbygging.

Vurdere kostnaden og risikoen med underinvestering i nettet

Den samfunnsøkonomiske skadevirkningen av underinvestering i nettet bør vurderes på samme måte som ved overinvestering.

Når en bygger ut et kraftnett med større kapasitet enn faktisk uttak, brukes ikke samfunnets ressurser optimalt. For liten kapasitet i nettet kan derimot også føre til høyere kostnader. Nettselskaper i Norge har gode modeller for å beregne kostnader med kortvarige avbrudd. Er nettkapasiteten for liten i lengre perioder øker kostnadene og beregningen av kostnadene blir vanskeligere på grunn av følgeeffekter. Når forbrukere ikke får tilgang til nettkapasitet eller forventer langvarige

avbrudd i strømforsyningen vil dette føre til redusert økonomisk aktivitet. Disse samfunnsøkonomiske følgekostnadene bør utredes

Samfunnsøkonomiske beregningsmodeller i nettplanlegging

Nettinvesteringer bør være samfunnsøkonomisk rasjonelle. Dette påpekes også av nettselskapene. Analysene gjøres ofte ved å sammenligne ulike alternativer med nullalternativet (å ikke gjennomføre tiltak). Nettselskapenes definisjon av «samfunnsmessig rasjonelt» gjelder hovedsakelig kraftsystemet isolert. Kostnyttevurderinger gjøres vanligvis ved å beregne typiske, nettrelaterte kostnader som reduserte tap, flaskehals- og avbruddkostnader. En slik analyse ser bort fra andre samfunnsøkonomiske kostnader og gevinster som (tapt) natur, friluftsmulighet og landbruk samt verdiskapning.

Dersom samfunnet ønsker å legge til rette for mer kraftkrevende industri bør nettutviklingen se hen til at økt kraft-tilgang til et område også vil kunne medføre store arealbeslag til kraftkrevende industri. Samfunnsnyttens vil kunne variere stort avhengig av hvor disse «følge-arealbeslagene» skjer.

Etter fylkesrådmannens vurdering bør det vurderes å videreutvikle de samfunnsøkonomiske analysene slik at de også inkluderer kostnader og gevinster som (tapt) miljøgoder og verdiskapning av å gjennomføre eller ikke gjennomføre et tiltak.

Forbedring av risikovurdering og kommunikasjon ved tilknytning på vilkår

Tilknytning på vilkår er et nytt tiltak som kan føre til at kunder som ellers ikke hadde fått kapasitet i nettet kan tilknyttes, eller at kunder som har mindre behov for forsyningssikkerhet får et billigere nettilknytningsalternativ mot at de aksepterer å bli koblet fra kraft-tilgang i perioder med liten kapasitet i kraftnettet. Dette er et positivt grep for næringsutvikling. Men det er potensiale for forbedring av ordningen for industrikunder. Grunnet nettsituasjonen mange steder i Norge står det reelle valget mellom ingen tilknytning og tilknytning på vilkår da eksisterende kapasitet ved avbrudd ikke vil være driftsmessig forsvarlig.

Avgjørende for en industriaktørs vurdering av tilknytning på vilkår er sannsynligheten for utfall. Det er derfor en utfordring om industrikunder ikke får tilstrekkelig informasjon om reell feilsannsynlighet og forventet utkoblingstid. Bedre informasjon og tilgang på konkret statistikk om dette vil kunne øke bruken av tilkobling på vilkår. Feilstatistikken og vellykket gjeninnkobling ved enfase-feil viser at sannsynligheten for å bli utkoblet med avtale om tilknytning på vilkår er så liten at det er god grunn til å tro at mange bedrifter kan være interessert i en slik avtale. Det ligger derfor her et stort potensial for økt etablering av kraftkrevende industri.

Et fleksibilitetsmarked for tilknytning på vilkår

Tilknytning på vilkår kan være et godt virkemiddel for bedre utnyttelse av nettet. I dag brukes ordningen kun mot nye kunder eller kunder som får økt kapasitet. Det kan føre til en situasjon hvor en ny kunde som ønsker N-1 ikke kan få dette samtidig som det kan være eksisterende kunder i nærheten som er mer fleksible. Dersom en

opprettet en sentral markedsplattform hvor kunder kan inngå avtaler om å bytte N-1-kapasitet mot tilknytning på vilkår vil det åpne for større bruk av dette virkemiddelet og dermed tilgjengeliggjøre økt kapasitet. Et slikt marked vil bedre situasjonen for både fleksible og ikke-fleksible kunder ved at fleksible kunder kan få en inntjening knyttet til dette, mens det frigjøres kapasitet til ikke-fleksible kunder som ellers ikke ville vært der, eller krevd ny utbygging. Dette markedet ville også gitt verdifulle prissignaler som kan gi innsikt i de reelle samfunnsøkonomiske verdiene av ulike utbyggingsprosjekter. Tiltaket kan sees i sammenheng med markedet for utkoblingsbare avtaler nevnt i energimeldingen. Rådmannen anser dette som en god mulighet for å øke kapasiteten i nettet uten naturinngrep.

Digitalisering av kraftsystemet - sanntidsovervåking og kraftflyt

Økt bruk av sensorer i kraftnettet kan gi sanntidsinformasjon om kritiske driftsparametere. Dette øker mulighetene til å overvåke og beregne feilsannsynlighet o.l. for mange punkter i nettet dynamisk og i sanntid, og gir bedre informasjon om faktisk kapasitet i nettet. Fylkesrådmannen mener det er viktig at nettselskapene stimuleres til å ta i bruk slik teknologi for økt utnyttelse av kraftnettet..

Vurdere N-1 kriteriet knyttet til forsyningssikkerhet

Forsyningssikkerhetskriteriet N-1 innebærer at feil på én enkeltkomponent ikke skal medføre avbrudd for sluttbrukere. N-1 kriteriet har vært en viktig grunnpilar til nettplanleggingen i Norge og har gitt det norske kraftsystemet en meget god forsyningssikkerhet. Samtidig fører dette kravet til at store deler av nettkapasiteten forblir ubrukt som reserve for å sikre redundans/overkapasitet til feilsituasjoner. Systemet blir dermed dimensjonert for å ivareta kapasitet i tilfelle det skulle oppstå feil i noen av årets høyeste forbrukstimer.

Dette er dyrt for samfunnet, særlig når det gjelder kun få timer i året. Det finnes alternative tiltak, som for eksempel tilknytning på vilkår, som kan sikre forsyningssikkerheten i toptimer med høyt forbruk.

Fylkesrådmannen mener derfor at det bør vurderes hvorvidt N-1 i gitte tilfeller kan erstattes av en alternativ modell. Dette vil for eks. innebærer N-1 i mer enn 90 prosent av tiden, mens toptimene sikres med andre tiltak.

En slik endring vil dermed ikke øke den totale kapasiteten i nettet, men redusere reserven som tilbakeholdes for feilsituasjoner. Redusert reserve fører til frigjort kapasitet som kan benyttes til å øke forbruket f.eks. ved å kunne tillate flere industrietableringer.

Økt satsning på havvind som alternativ til ytterligere styrking av nettet

Planlagte nettforsterkninger så langt vil ikke gi god nok N-1 tilknytning til å dekke etterspørsel fra industrien langs deler av kysten. Havvind kan øke tilbudet av kraft for utkoblingsbare tilknytningsavtaler og redusere tiden industrien vil trenge å kobles ut under både tilknytning på vilkår og N-0,9. En økning i tilbudet av kraft fra havvind kan dermed redusere antall avslag på nettsøknader eller redusere tiden det tar før ny

industri får innvilget tilknytningsavtaler. Denne positive gevinsten bør være med i vektleggingen når en gjør vurderinger knyttet til havvindsatsningen.

Satsningen på havvind er viktig både for å sikre fremtidens arbeidsplasser gjennom en grønn omstilling av maritime næringer og for å øke tilgangen på kraft. Fylkesrådmannen mener derfor det er viktig med god dialog med aktørene innen havvind i forhold til hvilke rammevilkår som må på plass for å sikre utviklingen.

Utsira Nord utbyggingen er planlagt med leveranser av strøm i 2030, dette tidspunktet er langt frem i tid. Det forutsettes at departementet og andre aktører igangsetter tiltak som vil kunne fremskynde dette. En raskere utbygging av feltet vil kunne ha stor betydning for arbeidsplasser i energisektoren i Rogaland og for maritim næring.

3. Mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Prioriteringer

I dag er det slik at den som søker om tilknytning først, får behandlet sin søknad først, dermed får man et «først til mølla»-prinsipp når det gjelder reservasjon av kapasitet, og kapasiteten blir reservert selv om utbygging lar vente på seg. Det bør derfor ses på mulighetene for å begrense slik reservering av kapasitet.

Tilknytningsplikten åpner ikke for å vurdere om virksomhetene som søker tilknytning er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Det betyr at virksomheter som f.eks produserer bitcoin med svært stort kraftbehov prioriteres på lik linje med andre virksomheter. Per i dag har verken nettselskapene eller planmyndighetene mulighet til å prioritere mellom næringsvirksomheter.

Det bør ses på muligheter for å sikre slik prioritering gjennom transparente og robuste kriterier for nett-tilknytning. I tillegg bør det vurderes om plan- og bygningsloven bør endres for å ivareta behovet for differensiering av næringsaktører.

Konklusjon

Vi står foran en omstilling til et lavutslippssamfunn som vil kreve dyptgripende strukturelle endringer. For å kutte klimagassutslippene trenger verden nye energiløsninger.

Elektrifisering og kraftforsyningsikkerhet er avhengig av et godt utbygget strømnnett og dermed god fremdrift i nettutviklingen. Samtidig innebærer dette store kostnader og omfattende inngrep som kan være konfliktfylte. Virkningene for bl.a. naturmangfold og lokalsamfunn medfører behov for grundig utredning og saksbehandling med tett involvering både lokalt og regionalt.

I lys av dette er strømnnettutvalgets arbeid med å vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg svært viktig. Det samme gjelder arbeidet med å vurdere prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømnettet, samt mulige forbedringer i systemet med tilknytningsplikt. Med lang erfaring fra regionalt planarbeid kan fylkeskommunene spille en sentral rolle med langsiktige utbyggingsstrategier og prioriteringer som samordner areal- og strømnnettutviklingen. Samtidig med iverksetting av effektiviseringstiltak må det også

sikres at prosessene bygger på godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Fylkesutvalgets behandling av sak 34/2022 i møte den 15.02.2022:

Behandling

Alexander Rügert-Raustein (Miljøpartiet De Grønne) fremmet følgende alternative forslag til punkt 6:

Det bør vurderes å åpne for prioritering mellom søkere i systemet med tilknytningsplikt og ved tildeling, og utarbeide transparente og robuste kriterier for nett- tilknytning, herunder prioritering i regionale planer, samfunnsøkonomisk lønnsomhet, potensialet for verdiskaping og sikring av basisbehov.

Elin Schanche (Høyre) fremmet følgende tilleggsforslag på vegne av H, AP, SP, KrF og V:

Strømnettutvalget anmodes om å også utrede bedre tilrettelegging for lokale energisystemer. Slike systemer kan bidra til at utbygging av nettkapasitet reduseres med 20-30%, med tilsvarende økning i energiproduksjonen.

Når det skal velges framføringsløsning for strøm og kostnader på kabelløsning kontra luftspenn skal beregnes, må hele kostnadsbildet belyses, også det samfunnsøkonomiske. Luftspenn blir ofte pekt på som et mye billigere alternativ enn jordkabel uten at det er tatt hensyn til at dette vil medføre ulemper for natur og landbruk. Langdryge prosesser for å få på plass et luftspenn kan trolig gå vesentlig raskere om kabel blir valgt. Dersom vi får strømmen fortere fram, vil det ha stor betydning både for miljø og for næringsetablering i områder med strømmangel.

Votering

Innstillingens punkt 1-5 og 7 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 6 ble vedtatt med 13 stemmer mot 2 stemmer, Alexander Rügert-Raustein (MDG), Kjartan Alexander Lunde (V).

Schanches tilleggsforslag ble vedtatt med 12 stemmer mot 3 stemmer, Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP).

Vedtak

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg.

2. Prosessene må sikre tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag, gode miljøutredninger, samt god forankring og involvering av berørte interesser.

3. Rogaland fylkeskommune har god erfaring med å samordne utvikling av samfunnskritisk infrastruktur med arealutvikling i dialog med kommuner gjennom regionale planer. Det bør utredes om fylkeskommunene kan spille en mer sentral rolle i utviklingen av fremtidens nettanlegg gjennom regionale planer og/eller formaliserte samarbeidsorgan.

4. Følgende tiltak bør vurderes for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg; behandlingsfrister, økte ressurser til NVE, parallellitet i konsesjons- og planleggingsprosesser og forenklete prosesser for mindre tiltak knyttet eksisterende anlegg.

5. Følgende tiltak bør vurderes for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet: økt statlig finansiering i tidligfase, utvidet samfunnsøkonomisk analyser som inkluderer virkning på miljø og potensial for verdiskaping, insentiver for nettselskapene til å ta i bruk teknologi som gir økt utnyttelse av kraftnettet.

6. Det bør vurderes å åpne for prioritering mellom søkere i systemet med tilknytningsplikt, og utarbeide transparente og robuste kriterier for netttilknytning, herunder prioritering i regionale planer, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og potensialet for verdiskaping.

7. Strømnettutvalget anmodes om å også utrede bedre tilrettelegging for lokale energisystemer. Slike systemer kan bidra til at utbygging av nettkapasitet reduseres med 20-30%, med tilsvarende økning i energiproduksjonen.

Når det skal velges framføringsløsning for strøm og kostnader på kabelløsning kontra luftspenn skal beregnes, må hele kostnadsbildet belyses, også det samfunnsøkonomiske. Luftspenn blir ofte pekt på som et mye billigere alternativ enn jordkabel uten at det er tatt hensyn til at dette vil medføre ulemper for natur og landbruk. Langdryge prosesser for å få på plass et luftspenn kan trolig gå vesentlig raskere om kabel blir valgt. Dersom vi får strømmen fortere fram, vil det ha stor betydning både for miljø og for næringsetablering i områder med strømmangel.

8. Fylkesutvalget viser for øvrig til fylkesrådmannens vurderinger i saksframlegget.

Interpellasjon

Arkivreferanse: 2022/26752-2
Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen
Avdeling: Utvalgssekretariat

Interpellasjon til fylkestinget 26. april 2022 - Sjø og jordkabel eller monstermaster i luftspenn

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg

Interpellasjon – Sjø- og jordkabel eller monstermaster i luftspenn?

Innlevert av Bjørn Ove Hersdal, Rødt

Statnett har store ambisjoner om å ruste opp og bygge ut det norske transmisjonsnettverket for enorme beløp. Fram til i dag har dette stort sett skjedd i luftspenn. Hvem husker vel ikke debatten om monstermastene i Hardanger?

Den gang ble alternativer traseer i sjø, jord og tunell avvist til tross for stor motstand mot monstermastene. Men sjøkabler til kontinentet går bra.

I disse dager har det igjen blitt aktuelt med monstermaster, da Statnett har søkt konsesjon i luftlinje fra Blåfalli i Matre i Kvinnherad via Etne og Vindafjord til Haugaland næringspark i Tysvær. I tillegg er det et gigantisk prosjekt over Sør-Rogaland som koster mer enn Ryfast.

Engasjementet har vært stort i Sunnhordland og vi leser i Stavanger Aftenblad at de ikke vil ha monstermaster i Klepp heller. Her foreslås jordkabel.

Spørsmål til ordfører:

Vil fylkesordføreren støtte initiativet fra Etne kommunestyre om å be NVE og OED om å utgreie et alternativ for sjø- og jordkabel for linja Blåfalli – Gismarvik og initiativet fra Sør-Rogaland om linja på Jæren?

Vil fylkesordføreren ta initiativ til at Rogaland fylkeskommune ber regjeringen og Stortinget om å komme med forslag til ny lov og forskrifter der sjø- og jordkabel blir prioritert framfor luftspenn på sentral- og regionalnettet?

Forslag til vedtak:

Rogaland fylkesting vil be regjeringen om å ta initiativ til at sjø- og jordkabel blir hovedalternativet ved ny nasjonal linjebygging i Norge.

Fylkesutvalgets behandling av sak 176/2022 i møte den 20.09.2022:

Behandling

Heidi Bjerga (Sosialistisk Venstreparti) fremmet følgende alternative forslag:

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er foreslått bedre prinsipper for samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet, og forbedringer i systemet med tilknytningsplikt. Ryddige og forutsigbare høringsrunder er sikkerhetsnett for at innbyggerne, lag, organisasjoner og offentlige instanser får uttrykt sin mening, og må derfor ikke reduseres.
2. Tas ut
3. Fylkeskommunen har en god posisjon til å ta en koordinerende rolle i arbeidet med planleggingen av ny nettutbygging. Fylkesutvalget slutter seg til utvalgets vurderinger om at tidlig involvering (før melding) og god kvalitet på søknader og - konsekvensutredninger vil kunne bidra til bedre og sikrere behandling. Dette forutsetter at det også gjøres gode utredninger av alternative traseer og utbyggingsløsninger, herunder vurderinger av alternativer med jord- eller sjøkabler.
4. Fylkesutvalget ser at det er gode grunner til å holde på nøytralitetsprinsippet i tildeling av kapasitet. Samtidig er det viktig å sikre tilgang til kraft for eksisterende industri og næringsliv i tillegg til nye arbeidsplasser som bidrar til reduksjon av klimautslipp uten omdisponering av LNF-områder. Vi må sikre at kapasiteten i nettet brukes best mulig og ikke går til aktivitet uten lokal verdiskaping og sysselsetting. Det bør vurderes om det er mulig å innføre både samfunnsøkonomiske og natur- og miljøkriterier sammen med arealregnskap. Det er også viktig at hele traseene sees under ett ved behandling av utbygging. Kriteriene bør utformes slik at de i minst mulig grad medfører uønsket konkurransevridning.
5. Fylkesutvalget mener at de samfunnsøkonomiske beregningene som legger grunnlag for valg av luftlinje eller kabel også må kategorisere konfliktnivå de ulike alternativene vil medføre. Det er vesentlig at de samfunnsøkonomiske analysene også inkluderer virkninger som kan være vanskelige å prissette, herunder natur og miljøinteresser, friluftslivsinteresser m.v.
6. N-1 kriteriet har gitt det norske kraftsystemet meget god forsyningssikkerhet. Samtidig medfører kriteriet at store deler av nettkapasiteten forblir ubrukt som reserve. Fylkesutvalget ønsker at det oftere bør vurderes å fravike N-1. Forutsetningen må være at sannsynlighet for utfall og konsekvenser ved dette, er

mindre enn konsekvensene ved at ønsket næringsaktivitet ikke kan etableres på eksisterende nett. En mulighet er å legge til grunn N-1 i 90% av tiden, og topptimene sikres med andre tiltak (N-0,9 modell).

7. Fylkesutvalget mener at det bør utarbeides en statlig og politisk forankret plan som har til formål å knytte nettområdene bedre sammen.

Hanne Marte Vatnaland (Senterpartiet) fremmet følgende tilleggsforslag :

Det vises til pt 3 i høringsuttalelsen som omtaler fylkeskommunen sitt potensiale til å ha en koordinerende rolle i arbeidet med planleggingen av ny nettutbygging, og bes om en sak som belyser dette handlingsrommet ytterligere.

Tom Kalsås (Arbeiderpartiet) fremmet følgende alternative tilleggsforslag på vegne av Ap, H, Sp og Krf:

Tillegg til nest siste setning i punkt 4:

, som f.eks. prioriterer arbeidsplassintensive virksomheter som batterifabrikker foran utvinning av kryptovaluta.

Justert siste setning i punkt 7:

Fylkesutvalget vil spesielt trekke frem viktigheten av raskest mulig implementering av Tonstad – Fagrafjell og raskest mulig konsesjonsbehandling og utbygging av linjen Blåfalli – Gismarvik.

Nytt punkt 8:

Fylkesutvalget støtter regjeringens forslag om et eget hurtigspor for prosjekter som er mindre eller ikke har konflikt i seg, slik at man kan få rask behandling.

Votering

For innstillingen punkt 1, 3-7 stemte 14: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege Tengesdal (Krf), Alexander Rügert-Raustein (MDG), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp), Kjartan Alexander Lunde (V)

For Bjergas alternative forslag stemte 1: Heidi Bjerga (SV)

Dermed ble innstillingens punkt 1, 3-7 vedtatt.

For innstillingens punkt 2 stemte 12: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom

Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege Tengesdal (Krf), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp)

Imot innstillingens punkt 2 stemte 3: Alexander Rügert-Raustein (MDG), Heidi Bjerga (SV), Kjartan Alexander Lunde (V)

Dermed er innstillingens punkt 2 vedtatt.

For Vatnlands tilleggsforslag stemte 13: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege Tengesdal (Krf), Alexander Rügert-Raustein (MDG), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp), Heidi Bjerga (SV), Kjartan Alexander Lunde (V)

Imot forslaget stemte 2: Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP)

Dermed er Vatnlands tilleggsforslag vedtatt.

For Kalsås tilleggsforslag til punkt 4 stemte 14: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege Tengesdal (Krf), Alexander Rügert-Raustein (MDG), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp), Kjartan Alexander Lunde (V)

Imot forslaget stemte 1: Heidi Bjerga (SV)

Dermed er Kalsås tilleggsforslag til punkt 4 vedtatt.

For Kalsås endringsforslag til punkt 7 stemte 12: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege Tengesdal (Krf), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp)

Imot forslaget stemte 3: Alexander Rügert-Raustein (MDG), Heidi Bjerga (SV), Kjartan Alexander Lunde (V)

Dermed er Kalsås endringsforslag til punkt 7 vedtatt.

For Kalsås forslag om nytt punkt 8 stemte 12: Astri Furumo (Ap), Marianne Chesak (Ap), Tom Kalsås (Ap), Frode Myrhol (FP), Margrete Dysjaland (FrP), Pål Morten Borgli (FrP), Elin Schanche (H), Ole Ueland (H), Aase Simonsen (H), Solveig Ege

Tengesdal (Krf), Hanne Marte Vatnaland (Sp), Jarle Bø (Sp)

Imot forslaget stemte 3: Alexander Rügert-Raustein (MDG), Heidi Bjerga (SV),

Kjartan Alexander Lunde (V)

Dermed er Kalsås forslag til nytt punkt 8 vedtatt.

Vedtak

1. Fylkesutvalget mener det er positivt at det er foreslått en rekke tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg, bedre prinsipper for samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet, og forbedringer i systemet med tilknytningsplikt.
2. Utviklingen i strømpriser viser at det haster med implementering av tiltakene og at en får akselerert utbygging av både sentral- og regionalnett.
3. Fylkeskommunen har en god posisjon til å ta en koordinerende rolle i arbeidet med planleggingen av ny nettutbygging. Dette kan bidra til redusert konfliktnivå og dermed også utredningstid. Fylkesutvalget slutter seg til utvalgets vurderinger om at tidlig involvering (før melding) og god kvalitet på søknader og - konsekvensutredninger vil kunne bidra til raskere behandling. Dette forutsetter at det også gjøres gode utredninger av alternative traseer og utbyggingsløsninger, herunder vurderinger av alternativer med jord- eller sjøkabler.
4. Fylkesutvalget ser at det er gode grunner til å holde på nøytralitetsprinsippet i tildeling av kapasitet. Samtidig er det viktig å sikre tilgang til kraft for nye grønne arbeidsplasser, og vi må derfor sikre at den begrensede kapasiteten i nettet brukes best mulig og ikke går til aktivitet uten lokal verdiskaping og sysselsetting. Det bør derfor vurderes om det er mulig å innføre samfunnsøkonomiske kriterier, som f.eks prioriterer arbeidsplassintensive virksomheter som batterifabrikker foran utvinning av kryptovaluta. Kriteriene bør utformes slik at de i minst mulig grad medfører uønsket konkurransevridding.
5. Fylkesutvalget mener at de samfunnsøkonomiske beregningene som legger grunnlag for valg av luftlinje eller kabel også bør hensynta hvilket konfliktnivå de ulike løsningene vil medføre. Det er som utvalget også påpeker vesentlig at de samfunnsøkonomiske analysene også inkluderer virkninger som kan være vanskelige å prissette, herunder natur og miljøinteresser, friluftslivsinteresser m.v.

Økt konfliktnivå påvirker tiden det tar å ferdigstille nye linjer, som igjen påvirker den samfunnsøkonomiske verdien.

6. N-1 kriteriet har gitt det norske kraftsystemet meget god forsyningssikkerhet.

Samtidig medfører kriteriet at store deler av nettkapasiteten forblir ubrukt som

reserve. Fylkesutvalget ønsker at det oftere bør vurderes å fravike N-1.

Forutsetningen må være at sannsynlighet for utfall og konsekvenser ved dette, er mindre enn konsekvensene ved at ønsket næringsaktivitet ikke kan etableres på eksisterende nett. En mulighet er å legge til grunn N-1 i 90% av tiden, og toptimene sikres med andre tiltak (N-0,9 modell).

7. Fylkesutvalget mener at det bør utarbeides en statlig og politisk forankret plan som har til formål å knytte nettområdene bedre sammen. Fylkesutvalget vil spesielt trekke frem viktigheten av raskest mulig implementering av Tonstad – Fagrafjell og raskest mulig konsesjonsbehandling og utbygging av linjen Blåfalli – Gismarvik.

8. Fylkesutvalget støtter regjeringens forslag om et eget hurtigspor for prosjekter som er mindre eller ikke har konflikt i seg, slik at man kan få rask behandling.

Det vises til pt 3 i høringsuttalelsen som omtaler fylkeskommunen sitt potensiale til å ha en koordinerende rolle i arbeidet med planleggingen av ny nettutbygging, og bes om en sak som belyser dette handlingsrommet ytterligere.